

Przedmiot: „Sporządzanie dokumentacji ekonomiczno – finansowej”

Proszę zapoznać się z materiałem załączonym poniżej oraz wykonać 2 zadania.
Informację dotyczące zadań podane są w dalszej części materiału.

Temat: „Zasady funkcjonowania kont aktywów i pasywów”.

W nauczaniu księgowości zapisy na kontach teowych są oznaczane numerem operacji, co pozwala powiązać zapis z treścią księgowanej operacji. Podana treść operacji to krótka informacja, co zawiera dokument potwierdzający wystąpienie operacji gospodarczej.

4.2.1. Zasady funkcjonowania kont aktywów i pasywów

Obowiązująca od stuleci w księgowości zasada dokonywania zapisów na kontach określa odmienny sposób funkcjonowania kont aktywów i pasywów.

Zasady funkcjonowania kont aktywów:

- strona debetowa (Dt) jest przeznaczona do zapisywania stanu początkowego, czyli salda końcowego poprzedniego okresu (zwiększa ono stan składnika w danym okresie) oraz do zapisywania operacji gospodarczych powodujących zwiększenie składnika aktywów w danym okresie sprawozdawczym;
- strona kredytowa (Ct) jest przeznaczona do zapisywania operacji powodujących zmniejszenie składnika aktywów.

W sensie matematycznym zapisy po stronie debetowej kont aktywów są liczbami dodatnimi, a zapisy po stronie kredytowej – liczbami ujemnymi (schemat 4.2).

Schemat 4.2. Funkcjonowanie kont aktywów

Nazwa konta		Credit (Ct) Ma
Debet (Dt) Winien (Wn)		
Stan początkowy (saldo początkowe) – Sp		
Operacje zwiększające stan składnika aktywów (+)		Operacje zmniejszające stan składnika aktywów (–)
Obrót debetowy		Obrót kredytowy
		Saldo końcowe (debetowe) – Sk
Obrót debetowy (suma bilansująca)		Obrót kredytowy łącznie z saldem końcowym (suma bilansująca)

PRZYKŁAD

Stan gotówki w kasie jednostki gospodarczej na dzień 01.01.20xx r. wynosi 1965,00 zł. W styczniu 20xx r. do kasy wpłacono kolejno następujące kwoty: 126,00 zł; 2320,00 zł; 594,00 zł. Z kasy wypłacono następujące kwoty: 793,00 zł; 1368,00 zł; 297,00 zł.

Sposób zapisów na koncie „Kasa” w styczniu 20xx r. i zamknięcia konta na dzień 31.01.20xx r.

Dt		Kasa		Ct
Sp (saldo początkowe)		1965,00		
operacje zwiększające	}	126,00	operacje zmniejszające	793,00
stan gotówki		2320,00	stan gotówki	1368,00
w kasie w styczniu		594,00	w kasie w styczniu	297,00
obrót debetowy		5005,00	obrót kredytowy	2458,00
suma bilansująca		5005,00	Sk (saldo końcowe – debetowe)	2547,00
			suma bilansująca	5005,00

Zasady funkcjonowania kont pasywów:

- strona debetowa (Dt) jest przeznaczona do zapisywania operacji powodujących zmniejszenie stanu składnika pasywów;
- strona kredytowa (Ct) jest przeznaczona do zapisywania stanu początkowego, czyli salda końcowego poprzedniego okresu (zwiększa ono stan składnika pasywów w danym okresie) oraz do zapisywania operacji gospodarczych powodujących zwiększenie składnika pasywów w danym okresie sprawozdawczym.

W sensie matematycznym zapisy po stronie kredytowej kont pasywów są liczbami dodatnimi, a zapisy po stronie debetowej – liczbami ujemnymi (schemat 4.3).

Schemat 4.3. Funkcjonowanie kont pasywów

Debet (Dt) Winien (Wn)	Nazwa konta	Credit (Ct) Ma
	Stan początkowy (saldo początkowe) – Sp	
Operacje zmniejszające stan składnika pasywów (-)	Operacje zwiększające stan składnika pasywów (+)	
Obrót debetowy	Obrót kredytowy	
Saldo końcowe (kredytowe) – Sk		
Obrót debetowy łącznie z saldem końcowym (suma bilansująca)	Obrót kredytowy (suma bilansująca)	

PRZYKŁAD

Jednostka gospodarująca ma na dzień 01.01.20xx r. zobowiązania wobec dostawców w kwocie 37 250,00 zł. W styczniu 20xx r. jednostka dokonała następujących zakupów towarów, za które zapłaty mają nastąpić w przyszłości: 2680,00 zł; 12 400,00 zł; 8735,00 zł. Spłacono zobowiązania w następujących kwotach: 18 745,00 zł; 8705,00 zł; 9800,00 zł; 2680,00 zł.

Sposób zapisów na koncie „Zobowiązania wobec dostawców” w styczniu 20xx r. i zamknięcia konta na 31.01.20xx r.:

Dt	Zobowiązania wobec dostawców	Ct
	Sp (saldo początkowe).	37 250,00
		2 680,00
	operacje zwiększające	12 400,00
	stan zobowiązań	8 735,00
	w styczniu	
operacje zmniejszające	18 745,00	
stan zobowiązań	8 705,00	
w styczniu	9 800,00	
	2 680,00	
	39 930,00	61 065,00
obrót debetowy	21 135,00	
Sk (saldo końcowe – kredytowe)	61 065,00	61 065,00
suma bilansująca		
	obrót kredytowy	
	suma bilansująca	

Zamknięcie kont bilansowych
 w pasywach (rzeczowe) i w pasywach
 w pasywach (rzeczowe) i w pasywach
 w pasywach (rzeczowe) i w pasywach

Temat: „Zasady funkcjonowania kont wynikowych (procesowych)”.

4.2.3. Zasady funkcjonowania kont wynikowych (procesowych)

Temat 26, 54

W podrozdz. 4.1. znajduje się informacja, że operacje, które powodują trwałe zwiększenie lub zmniejszenie aktywów, to operacje wynikowe (procesowe) zwiększające lub zmniejszające zysk, a pośrednio kapitały własne. Dla zachowania przejrzystości (oddzielenia operacji zmniejszających zysk od operacji, które zysk zwiększają) stosuje się do ewidencji tych operacji odrębne konta. Wiąże się to także z formalnym wymogiem ustawy o rachunkowości, czyli zasadą zakazu kompensat. Zgodnie z tą zasadą dwie przeciwstawne wielkości, czyli przychody i koszty, są ewidencjonowane odpowiednio na kontach przychodów i kosztów. Na obecnym etapie nauki konieczne jest zapamiętanie, że:

- **przychody**, które są wielkością wpływającą na wzrost kapitału własnego, są ujmowane na przeznaczonych do ich ewidencji kontach analogicznie do zwiększenia i zmniejszenia na kontach pasywów, czyli wzrost przychodów księguje się po stronie Ct, a zmniejszenie przychodów po stronie Dt:

Dt	Nazwa konta przychodów	Ct
Operacje zmniejszające stan przychodów		Operacje zwiększające stan przychodów

- **koszty** są wielkością wpływającą na zmniejszenie kapitału własnego (każdy wzrost kosztów powoduje pośrednio zmniejszenie kapitału własnego); stąd wzrost kosztów jest księgowany po stronie Dt kont przeznaczonych do ewidencji kosztów, co właściwie oznacza zmniejszenie kapitału własnego, czyli składnika pasywów (gdzie zmniejszenia stanu są księgowane po stronie Dt):

Dt	Nazwa konta kosztów	Ct
Operacje zwiększające koszty		Operacje zmniejszające koszty

przedstawio-

prawo podatkowe) zobowiązują do wyodrębniania przychodów i kosztów. Także potrzeby jednostki uzasadniają konieczność prowadzenia szczegółowej ewidencji tych wielkości. W innym przypadku 20 000 zł można byłoby zapisać po stronie Dt konta „Kapitał własny” i po stronie Ct „Towary”, a 30 000 zł po stronie Ct konta „Kapitał własny” i po stronie Dt konta „Kasa”.

Zasady ewidencji przychodów i kosztów wynikają ze sposobu funkcjonowania konta bilansowego „Kapitał własny”.

Koszty i przychody mogą być analizowane w różnych przekrojach. Podstawowy podział prezentowany w sprawozdawczości finansowej (rachunek zysków i strat) wyodrębnia:

A. Koszty i przychody działalności operacyjnej, tzn. działalności statutowej (określonej w systemie REGON¹).

Przychody osiągane w działalności operacyjnej są ujmowane co najmniej w podziale na:

1. Przychody ze sprzedaży produktów²;
2. Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów³.

Koszty ponoszone w działalności operacyjnej ujmuje się co najmniej w podziale na:

1. Amortyzacja – konto „Amortyzacja”;
2. Zużycie materiałów i energii – konto „Zużycie materiałów i energii”;
3. Usługi obce – konto „Usługi obce”;
4. Podatki i opłaty – konto „Podatki i opłaty”;
5. Wynagrodzenia – konto „Wynagrodzenia”;
6. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia – konto „Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia”;
7. Pozostałe koszty – „Pozostałe koszty rodzajowe”.

Do kosztów działalności operacyjnej należy także wartość **sprzedanych** towarów i materiałów w cenie ich zakupu. W wykazie kont do ewidencji tej grupy kosztów wyodrębniono konta „Wartość sprzedanych towarów w cenach zakupu” i „Wartość sprzedanych materiałów w cenach zakupu”.

B. Pozostałe przychody i pozostałe koszty operacyjne

W grupie tej są ewidencjonowane przychody i koszty pośrednio związane z działalnością operacyjną, np. przychody i koszty związane ze sprzedażą środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, nieruchomości oraz wartości niematerialnych i prawnych zaliczanych do inwestycji⁴.

W wykazie kont do ewidencji tej grupy przychodów jest wyodrębnione konto „Pozostałe przychody operacyjne”, a do ewidencji kosztów – konto „Pozostałe koszty operacyjne”.

C. Przychody finansowe i koszty finansowe

W tej grupie są prezentowane koszty i przychody będące skutkiem dokonywanych przez jednostkę operacji finansowych (odsetki, należne dywidendy, różnice kursowe i inne).

W wykazie kont do ewidencji tej grupy przychodów jest wyodrębnione konto „Przychody finansowe”, a do ewidencji kosztów – konto „Koszty finansowe”.

¹ **REGON** – krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, w którym zapisany jest rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej zarejestrowanego podmiotu gospodarczego.

² W proponowanym w podręczniku wykazie kont, zamieszczonym na s. 97–100, są to konta 701 „Sprzedaż wyrobów” i 702 „Sprzedaż usług”.

³ W proponowanym w podręczniku wykazie kont, zamieszczonym na s. 97–100, są to konta 730 „Sprzedaż towarów” i 740 „Sprzedaż materiałów”.

⁴ Szerzej to zagadnienie będzie omówione w rozdz. 14. podręcznika.

D. Zyski i straty nadzwyczajne

Do zysków i strat nadzwyczajnych są zaliczane skutki zdarzeń losowych. Straty nadzwyczajne to utrata aktywów przede wszystkim na skutek powodzi, huraganu, pożaru. Zyski nadzwyczajne to między innymi odszkodowania dotyczące strat w majątku (wywołanych przyczynami losowymi) oraz wartość odpadów użytkowych odzyskanych po utraconym majątku (w wyniku zdarzeń losowych).

W wykazie kont do ewidencji tych wielkości są wyodrębnione konta „Zyski nadzwyczajne” i „Straty nadzwyczajne”.

Na obecnym etapie nauki ważne jest zapoznanie się z konstrukcją ewidencji operacji wynikowych. Uszczegółowienie wiedzy na ten temat nastąpi sukcesywnie w trakcie dalszej nauki. Korzystając z przedstawionych wcześniej ogólnych zasad funkcjonowania kont wynikowych, można wykorzystywać w miarę potrzeby przedstawione konta przychodów i kosztów.

Zadanie 1 do wykonania. Termin: 19.05.2023 r. Odpowiedź proszę wysłać na e-mail: sylwia.krol100@wp.pl

DOKUMENTACJA EKONOMICZNO-FINANSOWA

5. W spółce z o.o. „Fenix” wystąpiły operacje gospodarcze, które wywołały podane niżej zmiany w składnikach bilansu. Określ, jakie operacje gospodarcze mogły wywołać te zmiany. Sprecyzuj krótko treść tych operacji:

Zwiększenie	Zmniejszenie
a) Środki trwałe Kapitał własny (zakładowy)	
b) Środki pieniężne w kasie	Należności od odbiorców
c) Towary Zobowiązania wobec dostawców	
d) Materiały	Środki pieniężne w kasie
e) Środki pieniężne w banku Kredyty bankowe	
f) Kredyty bankowe	Zobowiązania wobec dostawców
g) Należności od odbiorców	Towary
h) Towary	Środki pieniężne w kasie
i) Środki pieniężne w kasie	Środki pieniężne w banku
j)	Środki pieniężne w banku Zobowiązania wobec dostawców

Temat: „Księgowe ujęcie operacji gospodarczych”.

5

Księgowe ujęcie operacji gospodarczych

Temat: 26.02

ZAGADNIENIA

- Reguła podwójnego zapisu
- Zestawienie obrotów i sald
- Zasady poprawiania błędów księgowych
- Zamknięcie kont i bilans końcowy

5.1. Reguła podwójnego zapisu

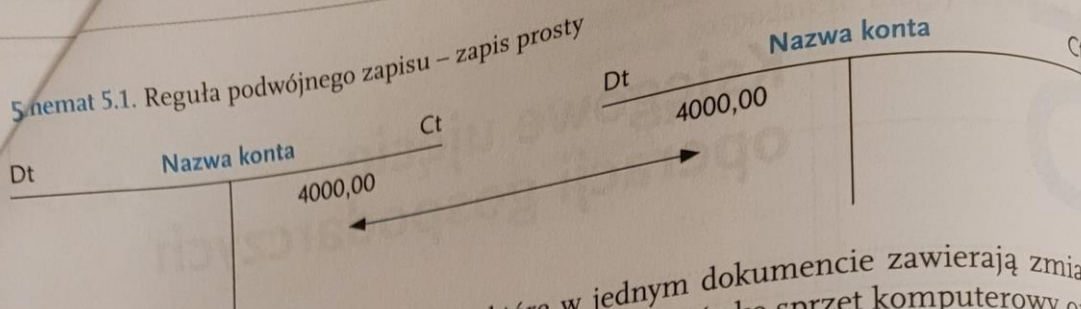
Uzasadnienie do rzeczowo-finansowego przedstawiania zasobów wykorzystywanych w jednostkach gospodarczych zostało przedstawione w rozdz. 2. W rozdz. 4. scharakteryzowano różne typy operacji gospodarczych. Można zauważyć, że we wszystkich podanych przykładach operacje gospodarcze powodowały zmiany w dwóch składnikach. Jest to logiczna konsekwencja poznanej wcześniej reguły bilansowej. Skoro każdy składnik ma odzwierciedlenie rzeczowe w aktywach i finansowe w pasywach, to wszelkie zmiany (operacje gospodarcze) także wywołują podwójny skutek. Stąd, aby zachować podstawową zasadę rachunkowości, tzn. równanie bilansowe (aktywa = pasywa), suma każdej operacji gospodarczej musi być zapisana dwukrotnie (w składnikach, w których nastąpiły zmiany spowodowane daną operacją). Jest to prawidłowość, która stała się podstawą sformułowania reguły obowiązującej przy dokonywaniu zapisu każdej operacji gospodarczej, nazwanej regułą podwójnego zapisu.

Reguła podwójnego zapisu polega na:

- księgowaniu każdej operacji gospodarczej na co najmniej dwóch kontach¹;
- zapisywaniu sumy operacji na tych kontach po przeciwnych stronach, tzn. na jednym koncie po stronie debetowej, a na drugim po stronie kredytowej;
- zapisywaniu na obu kontach takiej samej sumy operacji wynikającej z dowodu księgowego.

Ta sama operacja gospodarcza ujęta zapisem przeciwnym na dwóch kontach łączy te konta, co określa się w rachunkowości **korespondencją kont**. Jeśli operacja wywołuje zmiany tylko w stanie dwóch składników bilansu, to na dwóch kontach jest zapisywana ta sama kwota. Taki zapis operacji nosi nazwę **zapisu prostego** (schemat 5.1).

Schemat 5.1. Reguła podwójnego zapisu – zapis prosty

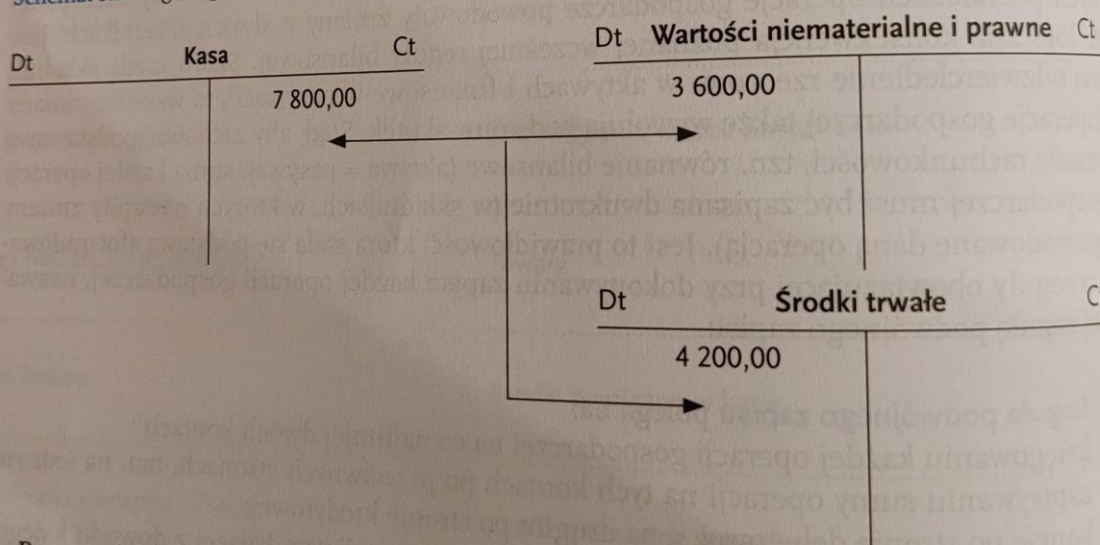
W praktyce występuje dużo operacji, które w jednym dokumencie zawierają zmiany dotyczące kilku składników bilansu, np. zakupiono za gotówkę sprzęt komputerowy oraz program finansowo-księgowy u jednego dostawcy o łącznej wartości faktury 7800,00 zł, w tym sprzęt komputerowy 4200,00 zł, program FK 3600,00 zł.

Operacja gospodarcza wywołuje następujące zmiany:

- w kasie następuje zmniejszenie środków pieniężnych o 7800,00 zł,
- wartości niematerialne i prawne zwiększają wartość o 3600,00 zł,
- środki trwałe zwiększają wartość o 4200,00 zł.

Taki zapis operacji nosi nazwę **zapisu złożonego** (schemat 5.2).

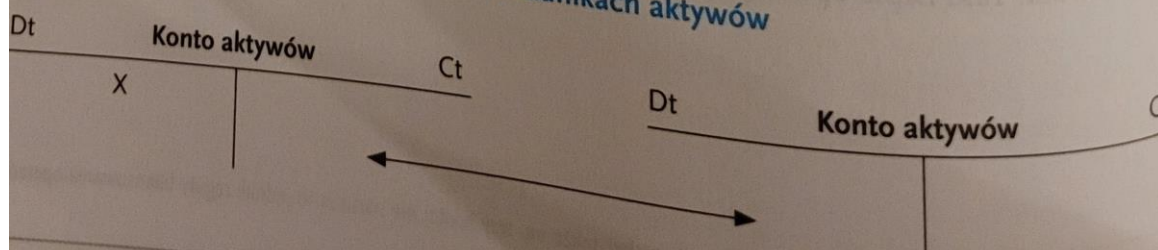
Schemat 5.2. Reguła podwójnego zapisu – zapis złożony

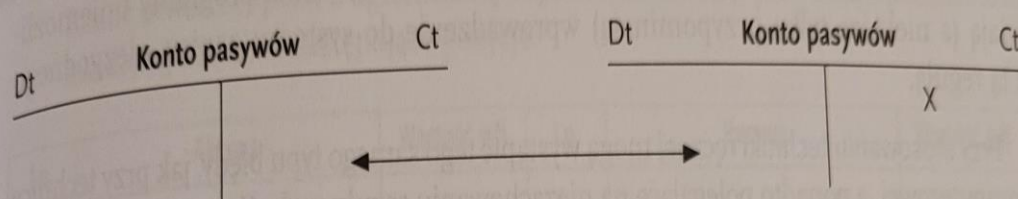
Przy zapisie złożonym występują więcej niż 2 konta, ale reguła podwójnego zapisu jest zachowana, bo ważne jest, aby suma zapisów dokonanych po stronie debetowej była równa sumie zapisów po stronie kredytowej kont zastosowanych w ewidencji danej operacji.

Schemat 5.3. Reguła podwójnego zapisu przy różnych typach operacji gospodarczych

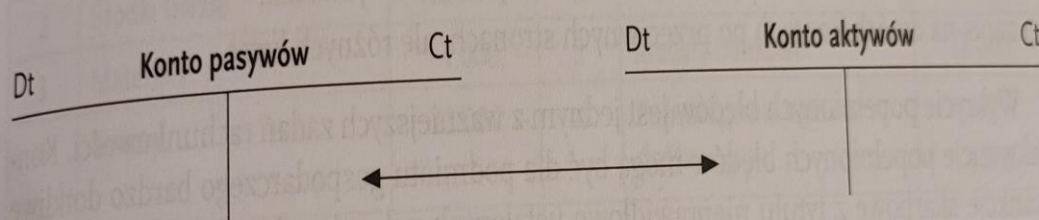
1. operacja wywołująca zmiany **tylko w składnikach aktywów**

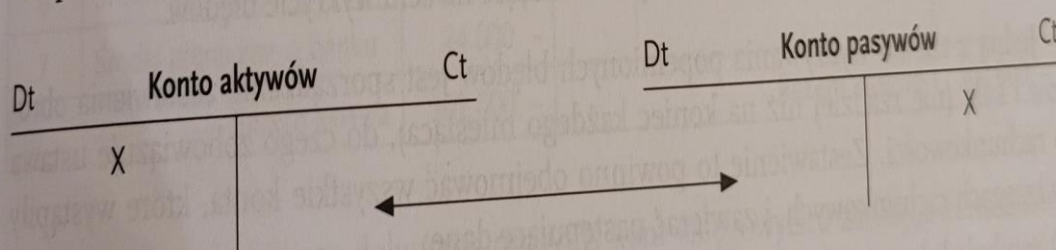
2. operacja wywołująca zmiany **tylko w składnikach pasywów**

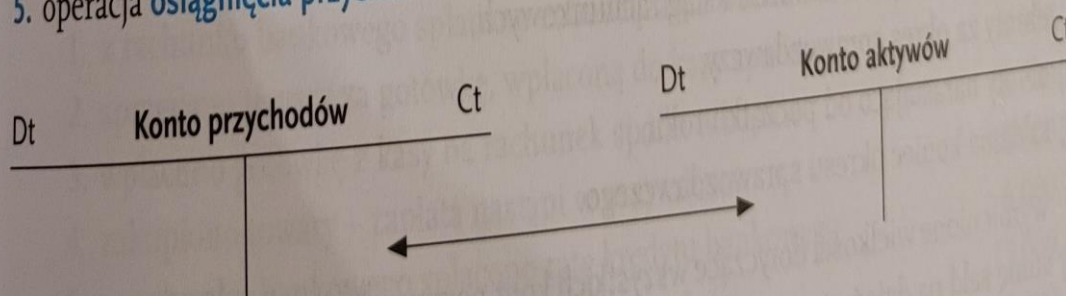
3. operacja wywołująca **zwiększenie składnika aktywów i składnika pasywów**

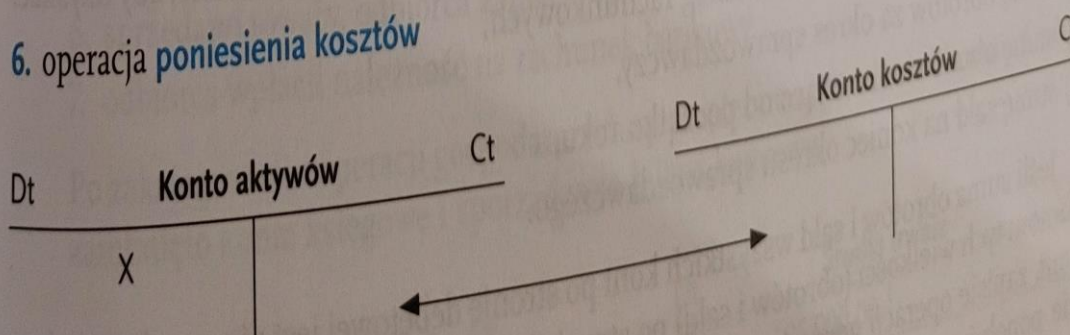
4. operacja wywołująca **zmniejszenie składnika aktywów i składnika pasywów**

5. operacja **osiągnięcia przychodów**

6. operacja **poniesienia kosztów**

Zadanie 2 do wykonania. Termin: 19.05.2023 r. Odpowiedź proszę wystać na e-mail: sylwia.krol100@wp.pl

ZADANIE 1 □

Klasyfikacja aktywów i pasywów

I. Założenia

„Transpak” Spółka z o.o. w Gdańsku posiada w dniu 31 grudnia bieżącego roku następujące zasoby majątkowe i źródła ich finansowania:

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota
1.	Akcje „Hadar” S.A. – przeznaczone na lokatę	3 000
2.	Samochody ciężarowe	160 000
3.	Należności od odbiorców za wykonane usługi przewozowe	5 000
4.	Nie rozliczona strata z lat ubiegłych	2 000
5.	Pożyczka długoterminowa udzielona „Rigel” S.A.	11 000
6.	Kredyt bankowy długoterminowy	110 000
7.	Nadpłacone składki ubezpieczeń społecznych	1 000
8.	Nie wypłacone wynagrodzenia za miesiąc grudzień	37 000
9.	Kapitał zakładowy	80 000
10.	Budynki: administracyjny i warsztat samochodowy	70 000
11.	Zysk netto wygospodarowany w roku bieżącym	39 000
12.	Urządzenia techniczne – wyposażenie warsztatu	6 000
13.	Smary do konserwacji urządzeń technicznych	1 000
14.	Nie wniesione do Spółki udziały na kapitał zakładowy	5 000
15.	Obligacje własne o trzyletnim okresie wykupu	16 000
16.	Środki pieniężne w kasie i na rachunku bankowym	13 000
17.	Obligacje wyemitowane przez Gminę Gdańsk – termin wykupu 3 lata	4 000
18.	Kapitał zapasowy tworzony z dopłat wspólników	9 000
19.	Koncesja na prowadzenie działalności	18 000
20.	Zadłużenie wobec dostawcy paliwa	9 000
21.	Weksle obce o terminie wykupu 7 miesięcy	2 000
22.	Weksle własne przekazane dostawcom na pokrycie zobowiązań o terminie wykupu 4 miesiące	7 000
23.	Części zamienne do środków transportu	6 000

II. Polecenia do wykonania

- Ustal wartość aktywów ogółem z podziałem na:
  - aktywa trwałe,
  - aktywa obrotowe.
- Ustal wartość pasywów ogółem z podziałem na:
  - kapitały własne,
  - zobowiązania.

Temat: „Zasady poprawiania błędów księgowych”.

5.3. Zasady poprawiania błędów księgowych

Błędy stwierdzone w zapisach księgowych wymagają poprawienia. Zgodnie z prawem bilansowym korekty błędów nie mogą być dokonywane w sposób dowolny, a zwłaszcza nie dopuszczalna jest modyfikacja błędnych zapisów, np. poprzez wycieranie, zamazywanie pierwotnych zapisów.

Ustawa o rachunkowości dopuszcza dwie metody poprawiania błędów:

1. przez **skreślenie dotychczasowej (błędnej) treści i wpisanie nowej**, z zachowaniem czytelności błędnego zapisu, oraz podpisanie poprawki i umieszczenie daty. Poprawki takie muszą być dokonane jednocześnie we wszystkich księgach rachunkowych i nie mogą dotyczyć pojedynczych liter lub cyfr. Taki sposób poprawiania błędnych zapisów jest możliwy tylko w przypadkach, gdy:

- a) księgi rachunkowe są prowadzone techniką ręczną (nie jest możliwe stosowanie jej przy technice komputerowej),
- b) ujawnienie błędu nastąpiło przed zamknięciem miesiąca i w tym momencie jest dokonywana korekta błędu.

Metodę skreślenia stosuje się przede wszystkim przy poprawianiu błędów spowodowanych niezachowaniem podczas księgowania reguły podwójnego zapisu, ale może być stosowana także do korekty innych błędów, jeśli są zachowane wyżej podane warunki stosowania tej metody.

2. przez **wprowadzenie do ksiąg rachunkowych dowodu** zawierającego korekty błędnych zapisów, dokonywane tylko zapisami dodatnimi albo tylko ujemnymi.

Jeśli księgi rachunkowe są prowadzone przy użyciu komputera lub ujawnienie błędu nastąpiło po zamknięciu miesiąca, jest możliwe wyłącznie dokonanie korekty w sposób określony w punkcie 2., czyli poprzez dokonanie zapisu korygującego, z wykorzystaniem liczb ujemnych lub dodatnich. Poprawianie błędów z wykorzystaniem zapisów dodatnich lub ujemnych nazywa się **stornem**. Zapisy korygujące wykonywane zapisem dodatnim określa się jako **storno czarne**, a dokonywane zapisem ujemnym – jako **storno czerwone**. Zapisów korygujących (storno czarne i czerwone) dokonuje się zgodnie z regułą podwójnego zapisu. Mogą być stosowane przy ręcznej technice zapisów księgowych oraz są jedyną metodą poprawiania błędów w technice komputerowej.

Poprawianie błędnych zapisów za pomocą storna wymaga sporządzenia dokumentu (PK – polecenie księgowania¹) zawierającego wskazanie sposobu:

- a) zapisu błędnego operacji,
- b) księgowania korygującego błąd (zapisem ujemnym lub dodatnim),
- c) dokonania zapisu prawidłowego.

Przy ręcznej technice zapis korygujący dodatni (storno czarne) jest dokonywany takim kolorem jak wszystkie zapisy (oznaczające liczby dodatnie), natomiast zapis korygujący ujemny (storno czerwone) wykonuje się kolorem czerwonym. W ręcznej technice księgowości nie stosuje się do oznaczenia zapisów ujemnych znaku minus (–) lub „ramek”² (gdyż znaki te dość łatwo dopisać, czyli zmodyfikować), lecz kolor czerwony. W technice komputerowej kwoty ujemne są zapisywane ze znakiem minus (–). W tym przypadku nie ma możliwości modyfikacji dokonanego zapisu, np. zmiany znaku (–) na (+).

¹ Polecenie księgowania – dokument, który nie wyraża dokonania nowej operacji gospodarczej, a jest sporządzany w celu stworzenia podstawy zapisów księgowych najczęściej związanych z korektą wcześniejszego błędnego zapisu operacji gospodarczej, otwarciem kont księgowych, rozliczaniem kosztów w ramach prowadzonych rodzajów działalności gospodarczej, zamknięciem ksiąg rachunkowych itd.

² Ramki są wykorzystywane w podręcznikach ze względu na łatwość zastosowania.

RACHUNKOWOŚĆ HANDLOWA

Sposób poprawiania błędnego zapisu księgowego za pomocą przekreślenia przedstawiono na przykładzie.

PRZYKŁAD

Firma handlowa zakupiła 4.03.2012 r. towary za 2830,00 zł (zapłata ma nastąpić w przyszłości); operacja została zaksięgowana następująco:

Dt	Towary	Ct	Dt	Zobowiązania wobec dostawców	Ct
	2 830,00				2 830,00
				9.03.12 ZM	
					~~2 830,00~~

Przy tej metodzie poprawiania błędu nie jest wystawiany dodatkowy dokument. Osoba podpisująca dokonaną poprawkę bierze odpowiedzialność za jej dokonanie; nie ma dodatkowych księgowani, a dowodem dla uzasadnienia poprawki jest dowód źródłowy dotyczący danej operacji.

Sposoby poprawiania błędnego zapisu księgowego za pomocą korygującego zapisu dodatniego i zapisu ujemnego pokazano na poniższym przykładzie.

PRZYKŁAD

Jednostka gospodarcza ma na dzień 01.03.20xx r. środki pieniężne w kasie w wysokości 1466,00 zł i środki pieniężne w banku wynoszące 49 600,00 zł. Na kontach „Kasa” i „Rachunek bieżący” błędnie zaksięgowano następującą operację:
1. kasjer pobrał z banku gotówkę do kasy 2000,00 zł.

- Korekta za pomocą korygującego zapisu dodatniego.

Dt	Kasa	Ct	Dt	Rachunek bieżący	Ct
Sp	1 466,00	1) 2 000,00	Sp	49 600,00	2a) 2 000,00
2a)	2 000,00		1)	2 000,00	2b) 2 000,00
2b)	2 000,00				
5 466,00		2 000,00	51 600,00		4 000,00
		3 466,00 Sk			47 600,00 Sk
5 466,00		5 466,00	51 600,00		51 600,00

- 2) PK: a) zapis korygujący dodatni 2000,00 zł
b) zapis poprawny 2000,00 zł

• Korekta za pomocą korygującego zapisu ujemnego.

Dt		Kasa		Ct
Sp	1 466,00	1)	2 000,00	
2b)	2 000,00	2a)	-2 000,00	
				3 466,00 Sk
	3 466,00			
				3 466,00
	3 466,00			

Dt		Rachunek bieżący		Ct
	49 600,00	2b)	2 000,00	
Sp	2 000,00			
1)	-2 000,00			
2a)				2 000,00
	49 600,00			47 600,00 Sk
				49 600,00
	49 600,00			

- 2) PK: a) zapis korygujący ujemny 2000,00 zł
b) zapis poprawny 2000,00 zł

Analiza rezultatów zastosowanych metod poprawiania błędów (zapis dodatni i ujemny) w przykładzie prowadzi do wymienionych niżej wniosków.

1. W przypadku zastosowania obu metod uzyskano takie same (prawidłowe) salda kont (w kasie stan gotówki w wysokości 3466,00 zł, w banku środki pieniężne w kwocie 47 600,00 zł).
2. Storno czarne (zapis dodatni) spowodowało sztuczne zwiększenie obrotów (np. na rachunku bieżącym w banku nie było wpływów na kwotę 51 600,00 zł, lecz tylko stan z poprzedniego okresu 49 600,00 zł, oraz nie było wydatków w kwocie 4000,00 zł, lecz tylko 2000,00 zł; podobnie można przeanalizować ten problem na koncie „Kasa”).
Storno czarne zawyża obroty kont – dlatego powinno być unikane, zwłaszcza w poprawianiu błędów na takich kontach, których obroty służą do oceny rozmiarów tych obrotów (czyli do oceny treści ekonomicznej obrotów). Doświadczeni księgowi nie stosują na przykład storna czarnego do poprawiania błędów księgowych na kontach wynikowych (procesowych), gdzie obroty służą do oceny rozmiarów przychodów i kosztów.
3. Storno czerwone (zapis ujemny) doprowadziło wysokość obrotów do stanu, który jest zgodny z wartościami faktycznych zdarzeń (obrotów) i do prawidłowej wysokości sald.

W dokonywanych zapisach księgowych są popełniane także błędy, które można poprawiać, stosując tylko częściowo zasady stornowania (np. poprawa błędu nie wymaga zastosowania zarówno zapisu korygującego, jak i poprawnego). Taką wersję poprawy błędów, która bywa określana w literaturze przedmiotu jako **storno częściowe**, można stosować np. w sytuacjach, kiedy operacja została zaksięgowana:

- na właściwych kontach i po właściwych stronach tych kont, lecz zapisana kwota jest zawyżona lub zaniżona w stosunku do faktycznej wartości operacji;
- zgodnie z regułą podwójnego zapisu, ale jedno z kont zostało błędnie zastosowane.

W takim przypadku konieczne jest sporządzenie dodatkowego dokumentu (PK) i dokonanie:

- księgowania dodatniej lub ujemnej kwoty, stanowiącej różnicę między faktyczną kwotą operacji a kwotą zaksięgowaną;
- księgowania (przeniesienia) kwoty operacji z konta, które zostało błędnie zastosowane, na właściwe konto.

PRZYKŁAD

Jednostka handlowa ma na dzień 01.03.20xx r. następujące stany wybranych składników bilansu: „Rachunek bieżący” 39 420,00 zł, „Zobowiązania wobec dostawców” 18 600,00 zł, „Należności od odbiorców” 28 980,00 zł. Występujące operacje gospodarcze zostały zaksięgowane w sposób następujący:

- 1) odbiorca X wpłacił należność na rachunek bieżący jednostki w kwocie 18 900,00 zł,
- 2) jednostka zapłaciła z rachunku w banku zobowiązania wobec dostawcy w kwocie 8600,00 zł,
- 3) odbiorca wpłacił należność na rachunek bieżący jednostki w kwocie 3080,00 zł.

Dt	Rachunek bieżący		Ct
Sp	39 420,00		
1)	13 900,00	2)	8 600,00
3)	5 080,00		
4)	5 000,00		
6)	-2 000,00		
	61 400,00		8 600,00
			52 800,00 Sk
	61 400,00		61 400,00

Dt	Należności od odbiorców		Ct
Sp	28 980,00	1)	13 900,00
2)	8 600,00	3)	5 080,00
		4)	5 000,00
		5)	8 600,00
		6)	-2 000,00
	37 580,00		30 580,00
			7 000,00 Sk
	37 580,00		37 580,00

Dt	Zobowiązania wobec dostawców		Ct
5)	8 600,00	Sp	18 600,00
	8 600,00		18 600,00
Sk	10 000,00		
	18 600,00		18 600,00

W operacji 1) popełniono błąd polegający na zaksięgowaniu niższej kwoty niż faktyczna wartość operacji (konta i strony kont są prawidłowe).

- 4) PK – księgowanie różnicy dotyczącej operacji 1); zaksięgowano 13 900,00, powinno być 18 900,00 zł – różnica do zaksięgowania 5000,00 zł.

W operacji 2) popełniono błąd polegający na zaksięgowaniu kwoty 8600,00 zł po stronie Wn konta „Należności od odbiorców” zamiast po stronie Wn na koncie „Zobowiązania wobec dostawców”.

- 5) PK – przeksięgowanie (przeniesienie) dotyczące operacji 2), która zamiast na koncie „Zobowiązania wobec dostawców” została zaksięgowana na koncie „Należności od odbiorców” – kwota 8600,00 zł.

W operacji 3) popełniono błąd polegający na zaksięgowaniu wyższej kwoty niż faktyczna wartość operacji (konta i strony kont są prawidłowe).

- 6) PK – korekta operacji 3) (zmniejszenie wartości operacji), zaksięgowano 5080,00 zł, powinno być 3080,00 zł – różnica (wartość ujemna) do zaksięgowania 2000,00 zł.

